

Bruxelles, 27.5.2020.
COM(2020) 456 final

**KOMUNIKACIJA KOMISIJE EUROPSKOM PARLAMENTU, EUROPSKOM
VIJEĆU, VIJEĆU, EUROPSKOM GOSPODARSKOM I SOCIJALNOM ODBORU I
ODBORU REGIJA**

Europa na djelu: oporavak i priprema za sljedeću generaciju

{SWD(2020) 98 final}

Europa na djelu: oporavak i priprema za sljedeću generaciju

1. UVOD

Koronavirus je ozbiljno potresao Europu i cijeli svijet. Stavio je na kušnju naše sustave zdravstvene i socijalne skrbi, naša društva i gospodarstva te način života i suradnje. Ljudi su ostali bez posla i bez voljenih osoba te ne mogu sa sigurnošću planirati budućnost. Europsko javno zdravstvo suočilo se s izazovom koji se ubrzo pokazao najvećom gospodarskom krizom u europskoj povijesti. Već je jasno da će taj virus zauvijek promijeniti naše odnose, politiku i geopolitiku. Međutim, teški trenuci često donose nove prilike. Europska unija sad se treba vratiti na noge te se ujediniti u **oporavku od nastale štete i postavljanju temelja za bolju budućnost sljedeće generacije**.

U zajedničkom nam je interesu da podupremo one koje je kriza najteže pogodila, ojačamo svoje jedinstveno tržište i ulažemo u zajedničke europske prioritete. Ulaganje u jednu zemlju znači ulaganje u sve nas u Uniji. Zajednički i kohezivan oporavak koji potiče paralelnu zelenu i digitalnu tranziciju samo će ojačati konkurentnost i otpornost Europe te njezin položaj na globalnoj razini. Zato **pokretači europskog oporavka moraju biti solidarnost, kohezija i konvergencija**. Nijedna osoba, regija ni država članica ne smije biti zapostavljena.

Od početka pandemije EU i njegove države članice poduzimaju dotad neviđene mjere kako bi **spasile živote i zaštitile izvore sredstava za život**. EU podupire nacionalne mjere za suzbijanje zdravstvene krize i ublažavanje njezina učinka na gospodarstvo. Sva dostupna sredstva iz proračuna usmjerio je u borbu protiv virusa. Maksimalno je iskoristio fleksibilnost proračunskih pravila i pravila o državnim potporama te je predložio da se uspostavi SURE, novi instrument koji bi ljudima pomagao zadržati radna mjesta.

Sve je to uključivao **prvi paket mjera**, kojim je osigurano više od pola bilijuna eura potpore za radnike, mala poduzeća i gospodarstva država članica. Uz mjere koje poduzima Europska središnja banka dosadašnji odgovor EU-a daje državama članicama nezapamćene mogućnosti da pomognu onima kojima je pomoć najpotrebnija. Prave mjere poduzete su u pravom trenutku, ali potrebno je učiniti još mnogo više kako bismo ponovno pokrenuli svoja gospodarstva.

Za ponovno pokretanje gospodarstva mora se vratiti povjerenje. Ljudi moraju imati povjerenja u svoja radna mjesta, trgovine i prostore na kojima se okupljaju i druže. Moraju osjećati sigurnost kad je riječ o njihovim prihodima i budućnosti. Oporavak će ovisiti o mogućnosti postupnog i održivog ukidanja mjera protiv širenja zaraze, o našoj pripravnosti za suživot s virusom i o jasnom razumijevanju stanja diljem Europe.

S ovakvom se krizom nikad prije nismo suočili. Poremetila je našu svakodnevnicu te se i dalje se razvija, zbog čega mnoge njezine posljedice još ne možemo ni predvidjeti. Ono čega smo već svjesni jest cijena mjera koje su EU i države članice morali poduzeti kako bi spriječili stotine tisuća smrtnih slučajeva. Kriza je utjecala na cijelu Europu, a gospodarski zastoj ugrozio je radna mjesta, prihode i uspješna poduzeća na načine koje nismo mogli zamisliti na temelju dosadašnjih kriza.

Sve države članice pogađa isti virus, ali **posljedice pandemije i potencijal za oporavak među njima znatno se razlikuju**. Zemlje i regije čija gospodarstva ovise o uslužnim djelatnostima, izvozu ili velikom broju malih poduzeća naći će se u težoj situaciji nego ostale. Sve države članice čine sve što mogu kako bi poduprle svoje radnike i poduzeća, ali za to nemaju jednake mogućnosti. To ugrožava ravnotežu i ravnopravnost u postupku oporavka te povećava razlike unutar Unije. Stoga je očito potreban odgovor na razini Europe.

Naše današnje odluke oblikovat će budućnost sljedeće generacije. Golema ulaganja potrebna za ponovno pokretanje naših gospodarstava moraju umanjiti, a ne povećati teret koji nosimo. Zato se EU-ov plan oporavka mora usmjeriti na izgradnju **održivije, otpornije i pravednije Europe** za sljedeću generaciju.

Izazovi s kojima se suočava ova generacija – zelena i digitalna tranzicija – sad su izraženiji nego prije krize. U tijeku oporavka **ubrzat ćemo te dvije paralelne tranzicije**. Povećat ćemo svoju stratešku autonomiju i pritom očuvati prednosti otvorenoga gospodarstva. Podupirat ćemo svoje partnere diljem svijeta te biti predvodnici novog nadahnutog oblika multilateralizma kakav je svijetu potreban.

Kako bismo uspješno odgovorili na ovaj izvanredni izazov i postavili temelje za bolju budućnost, Komisija danas predlaže novi instrument za oporavak pod nazivom **Next Generation EU**, koji je dio obnovljenog dugoročnog proračuna EU-a. **Iz tog europskog plana za oporavak ukupno 1,85 bilijuna EUR usmjerit će se¹ u pomoć ponovnom pokretanju našega gospodarstva i osiguravanje europskog oporavka.**

Oporavak će vjerojatno biti dug, ali moramo odgovoriti na potrebe koje su se već pojavile. Brz dogovor o tim prijedlozima bit će jasan znak europskog jedinstva, solidarnosti i zajedničkog usmjerenja. Oporavak Europe zahtijevat će timski rad svih nas, od građana, socijalnih partnera i civilnog društva do poduzeća, regija, zemalja i institucija. **Došlo je vrijeme da Europa djeluje, a djelovati moramo zajedno.**

2. RAZINE GOSPODARSKE KRIZE

Kako bi se Europa oporavila, moramo jasno razumjeti situaciju s kojom se suočavamo. U ovoj fazi ne možemo sa sigurnošću predviđati buduća kretanja niti donositi pouzdane zaključke. Međutim, već je jasno da bi se gospodarski izgledi mogli pogoršati i da bi recesija u Europi mogla biti teška i dugotrajna ako se sad ne poduzmu odlučne mjere.

Ograničenja uvedena kako bi se spriječilo širenje virusa usporila su gospodarstvo, a u nekim su ga slučajevima i gotovo zaustavila. Kriza je poremetila lance opskrbe, proizvodne linije te trgovinu robom i uslugama. Potrošnja kućanstava i privatna ulaganja niži su nego ikad prije. Europsko gospodarstvo i većina europskih industrijskih ekosustava uspijevaju iskorištavati tek djelić svojih kapaciteta.

Zbog svih tih čimbenika očekuje se nagao pad gospodarstva EU-a. Brojke ne lažu, a šteta je ogromna. Procjenjuje se da je bruto domaći proizvod (BDP) EU-a u drugom

¹ Osim ako je drukčije navedeno, iznosi su izraženi u stalnim cijenama iz 2018.

tromjesečju 2020. pao za oko 15 % u usporedbi s drugim tromjesečjem prošle godine. **Očekuje se da će se gospodarstvo EU-a 2020. ukupno smanjiti za više od 7 %.** Međutim, prema najgorem scenariju drugi val virusa i produženje mjera ograničenja mogli bi uzrokovati ovogodišnji pad BDP-a za čak 16 %.

Iako se očekuje da će gospodarstvo 2021. ponovno rasti, **početak oporavka bit će djelomičan, a ljudi i poduzeća osjećat će posljedice krize.** Bit će ugrožena mnoga radna mjesta i prihodi velikog broja ljudi. Predviđa se da će nezaposlenost u EU-u porasti na 9 %, a posebno će pogoditi mladež te niskokvalificirane radnike, sezonske radnike i siromašnija kućanstva. Zbog predviđenog rasta siromaštva i nejednakosti posebno je važno da oporavak bude socijalan i uključiv. Poduzeća, a posebno ona manja, dugo će se nositi s izazovima likvidnosti i pristupa financiranju. Kako bi se izbjegli još teži lančani učinci, morat će se ublažiti rizik od nesolventnosti.

Posljedice krize znatno će se razlikovati među različitim gospodarskim sektorima. Najteže su pogođena poduzeća koja se bave uslužnim djelatnostima ili ovise o radnim mjestima s velikim brojem radnika ili klijenata u istim prostorima. Prve procjene Komisije pokazuju da bi turizam, socijalna ekonomija te kreativni i kulturni ekosustavi mogli doživjeti 70-postotni pad prometa u drugom tromjesečju 2020. Posljedice će biti teške i za tekstilnu industriju, promet, energetske intenzivne industrije te sektor obnovljivih izvora energije. Ekosustavi s većim povjerenjem potrošača, kao što su proizvodnja, maloprodaja i zdravstvo vjerojatno će oporavljati brže, a ostali će gospodarske posljedice osjetiti naknadno.

Utjecaj krize i potencijal za oporavak ovise i o demografskoj i gospodarskoj strukturi svake pogođene zemlje, što znači da će, primjerice, kriza teže pogoditi zemlje s većim brojem malih i srednjih poduzeća. Različite zemlje imaju i različite mogućnosti i kapacitete za apsorpiranje gubitaka i odgovor na krizu, posebno uz pomoć državnih potpora. Sve to uvelike utječe na jedinstveno tržište i povećava razlike među državama članicama. To prikazuju i razlike među zemljama u recesiji, koja će za neke zemlje doseći 10 %, dok će u prosjeku iznositi 6–7,5 %.

Ta je situacija detaljnije opisana u pratećoj procjeni potreba² te zahtijeva golemu ulaganja i financiranje. U ovoj fazi krize ne može se precizno odrediti potreban iznos ulaganja. Međutim, u procjeni potreba procjenjuje se da će za pokretanje održivog oporavka Europe 2021. i 2022. biti potrebno najmanje 1,5 bilijuna EUR dodatnih javnih i privatnih ulaganja.

3. ULAGANJE U SLJEDEĆU GENERACIJU

Procjena potreba pokazuje da su hitno potrebna golemu ulaganja, uključujući znatna javna i privatna ulaganja na nacionalnoj razini. **Kad bi se zemljama prepustila odgovornost za vlastiti oporavak, taj oporavak vjerojatno ne bi bio ni potpun, ni ujednačen, ni pravedan.** Taj rizik postoji i u drugim krajevima svijeta. Ali u Uniji ljudi, poduzeća i gospodarstva ovise jedni o drugima, što Europi omogućuje ulaganje u

² SWD(2020) 98.

zajednički održiv oporavak i budućnost. Ta će ulaganja kao **opće dobro s ciljem zajedničke budućnosti** pokazati istinsku i konkretnu vrijednost članstva u Europskoj uniji.

Proračun EU-a cjelovit je i gotov instrument u kojem se uzimaju u obzir kohezija, konvergentnost i solidarnost. Provjeren je, transparentan i pouzdan. Služi ulaganju u zajednički dogovorene programe i prioritete te osiguravanju dodatne potrebe u obliku ulaganja za one koji zaostaju.

Zato Komisija danas predlaže **750 milijardi EUR vrijedan nov instrument za oporavak pod nazivom Next Generation EU**, koji je dio snažnog i suvremenog dugoročnog proračuna EU-a. Taj povijesni i jedinstven prijedlog odražava razmjer izazova s kojim se suočavamo. Detalji prijedloga detaljnije su opisani u pratećoj Komunikaciji³ te danas donesenim zakonodavnim tekstovima. Glavni su aspekti prijedloga:

Prikupljanje sredstava

Sredstva za instrument Next Generation EU prikupit će se privremenim podizanjem gornje granice vlastitih sredstava na 2 % bruto nacionalnog dohotka EU-a. To će Komisiji omogućiti da upotrijebi svoj snažan kreditni rejting za posuđivanje 750 milijardi EUR na financijskim tržištima za instrument Next Generation EU.

Prikupljena sredstva morat će se vratiti iz budućih proračuna EU-a – ne prije 2028., ali najkasnije 2058. Kako bi se to postiglo na pravedan i zajednički način, **Komisija će predložiti niz novih vlastitih sredstava**. Ta bi se nova vlastita sredstva mogla temeljiti na sustavu trgovanja emisijama, mehanizmu za graničnu prilagodbu emisija ugljika ili radu velikih poduzeća. Mogla bi uključivati i nov digitalni porez, što bi se nadovezalo na rad Organizacije za gospodarsku suradnju i razvoj (OECD). Komisija aktivno podupire razgovore koje vode OECD i skupina G-20 i spremna je djelovati ako se globalni dogovor ne postigne. Ti će prijedlozi za nova vlastita sredstva biti dodatak prijedlozima Komisije za vlastita sredstva koja se temelje na pojednostavnjenom porezu na dodanu vrijednost i neregistriranoj plastici.

Osim prijedloga za instrument Next Generation EU, Komisija predlaže **obnovu proračuna EU-a, koji bi za razdoblje 2021.–2027. iznosio oko 1 100 milijardi EUR**.

Ulaganje sredstava

Sva sredstva prikupljena u okviru instrumenta Next Generation EU i novog proračuna EU-a usmjerit će se kroz programe EU-a. To znači da će se svaki uloženi euro staviti Europi na raspolaganje kako bi se vratila na noge, kako bi se ubrzala paralelna zelena i digitalna tranzicija te izgradilo pravednije i otpornije društvo. To znači i **potpunu transparentnost i demokratsku odgovornost** za Europski parlament i Vijeće. Sredstva prikupljena u okviru tog novog instrumenta uložiti će se kroz tri stupa, od čega

³ COM(2020) 442.

500 milijardi EUR u obliku bespovratnih sredstava, a 250 milijardi EUR u obliku zajmova državama članicama.

Prvi stup bit će **potpora državama članicama za ulaganja i reforme** kao odgovor na krizu:

- ✓ novi **mehanizam za oporavak i otpornost** s proračunom od 560 milijardi EUR – koji će se podijeliti u obliku bespovratnih sredstava i zajmova. Tako će se državama članicama pružiti potpora za provedbu ulaganja i reformi koje su ključne za održiv oporavak. Države članice osmisle će vlastite nacionalne planove za oporavak na temelju prioriteta ulaganja i reformi utvrđenih u okviru europskog semestra, u skladu s nacionalnim klimatskim i energetske planovima, planovima za pravednu tranziciju te sporazumima o partnerstvu i operativnim programima u okviru fondova EU-a.
- ✓ Novom inicijativom pod nazivom **REACT-EU** osigurat će se dodatna sredstva za kohezijsku potporu državama članicama, s proračunom od 55 milijardi EUR. Ta će se sredstva staviti na raspolaganje od 2020. u skladu s novim ključem za raspodjelu kojim se uzima u obzir utjecaj krize. Tako će se izbjeći prekidi u financiranju ključnih mjera oporavka od krize i potpore onima kojima je najpotrebnija. Podupirat će se radnici i MSP-ovi, zdravstveni sustavi te zelena i digitalna tranzicija. Potpora će biti dostupna u svim sektorima, od turizma do kulture.
- ✓ Kako bi poduprla zelenu tranziciju, Komisija predlaže dodatna sredstva za Fond za pravednu tranziciju i Europski poljoprivredni fond za ruralni razvoj. U sljedećem proračunskom razdoblju EU-a ojačat će se i programi kohezijske politike kako bi bili fleksibilniji.

Drugi stup namijenjen je **pokretanju gospodarstva EU-a poticanjem privatnih ulaganja**.

- ✓ Novi **Instrument za potporu solventnosti** mobilizirat će privatna sredstva za pružanje hitne potpore poduzećima koja su do krize bila uspješna. Ulaganja će se usmjeriti u poduzeća u najteže pogođenim sektorima, regijama i zemljama. Time će se pomoći izjednačiti uvjeti za države članice koje mogu pružiti manje podrške u okviru državnih potpora. Taj instrument može se pokrenuti već 2020., s predviđenim proračunom od 31 milijarde EUR i ciljem oslobađanja više od 300 milijardi EUR potpore solventnosti. Razvit će se i smjernice kako bi se ulaganja uskladila s prioritetima EU-a.
- ✓ Komisija predlaže **nadogradnju programa InvestEU**, vodećeg programa EU-a za ulaganja, kako bi se njegov kapacitet više nego udvostručio.
- ✓ Povrh prethodno navedenih instrumenata i mehanizama u okviru programa InvestEU uspostaviti će se i **instrument za strateška ulaganja**. On će omogućiti oslobađanje 150 milijardi EUR ulaganja zahvaljujući iznosu od 15 milijardi EUR koji je za taj instrument prikupljen u okviru instrumenta Next Generation EU. Ta će se sredstva uložiti u jačanje naše otpornosti i strateške autonomije u svim ključnim tehnologijama i lancima vrijednosti.

Treći se stup odnosi na **stjecanje iskustava na temelju ove krize**:

- ✓ Komisija predlaže uspostavu **zasebnog novog programa EU4Health** s proračunom od 9,4 milijarde EUR. Iz tog će se programa ulagati u prevenciju, pripravnost na krizu, nabavu neophodnih lijekova i opreme te poboljšanje dugoročnih zdravstvenih ishoda. Niz drugih važnih programa, a posebno RescEU i Obzor Europa, ojačat će se kako bi se iskoristilo znanje stečeno na temelju krize.
- ✓ Kako bismo **bolje podupirali svoje globalne partnere**, ojačat će se Instrument za susjedstvo, razvoj i međunarodnu suradnju te Instrument za humanitarnu pomoć.

Osim tri stupa u okviru Instrumenta za oporavak Komisija predlaže i jačanje niza drugih programa koji se financiraju iz proračuna EU-a, povrh onoga o čemu se u veljači raspravljalo u Europskom vijeću. To uključuje zajedničku poljoprivrednu politiku, Europski fond za pomorstvo i ribarstvo, Program za jedinstveno tržište i programe potpore suradnji u području poreza i carina, Instrument za povezivanje Europe, Erasmus+, program Kreativna Europa, program Digitalna Europa, Europski fond za obranu, Fond za unutarnju sigurnost, Fond za azil i migracije, Fond za integrirano upravljanje granicama i pretpristupnu pomoć.

4. OPORAVAK I PRIPREMA ZA SLJEDEĆU GENERACIJU: OSNOVE POLITIKE

Ova razarajuća i nepredvidiva kriza ponajprije je ljudska tragedija. Njezina socijalna dimenzija mora biti prioritet EU-a, stoga je vrlo važno usporedno s nastavkom borbe sa zdravstvenom krizom provoditi i europski stup socijalnih prava. Nužno je ulagati u zaštitu i otvaranje radnih mjesta te tim ulaganjima poticati našu konkurentnu održivost izgradnjom pravednije, zelenije i digitalnije Europe. Kratkoročnu štetu nastalu zbog krize mora se otkloniti uz istodobno ulaganje u dugoročnu budućnost. Kako bi se to postiglo, EU-ove politike sad moraju imati jasnu svrhu i siguran smjer.

4.1. Europski zeleni plan: strategija rasta EU-a

Europski zeleni plan nova je strategija rasta Europe. Kako bismo potpuno iskoristili njegov potencijal, instrumentom Next Generation EU mora se poticati naša konkurentna održivost. **Javna ulaganja radi oporavka trebala bi biti u skladu sa zelenim načelom „nenanošenja štete”**. Ta bi se ulaganja trebala usmjeravati u skladu s prioritetima utvrđenima u europskom semestru, nacionalnim energetske i klimatskim planovima te planovima za pravednu tranziciju. U smjernicama za ulaganja iz novog **instrumenta za potporu solventnosti** također će se uzeti u obzir potreba za davanjem prednosti zelenim ulaganjima. Tome će pridonijeti 25 % proračunskih sredstava EU-a namijenjenih ulaganjima u području klime te dodatna sredstva za program Obzor Europa, u skladu s ključnom ulogom istraživanja i inovacija u prelasku na čisto, kružno, konkurentno i klimatski neutralno gospodarstvo.

Za poticanje nužnih privatnih ulaganja iznimno su bitne dugoročna sigurnost i predvidljivost. U tom su kontekstu važni propis o klimi i predstojeći prijedlozi za **ambicioznije ciljeve smanjenja emisija do 2030.** EU-ova **taksonomija održivog financiranja** usmjerit će ulaganja u oporavak Europe kako bi bila usklađena s našim dugoročnim ambicijama. Tome će kasnije ove godine pridonijeti **obnovljena strategija**

održivog financiranja. Kako bi se u poslovne strategije potpuno uključili interesi društva i zaštite okoliša, Komisija će 2021. predložiti novu inicijativu o **održivom korporativnom upravljanju.**

Ta bi ulaganja trebala pridonijeti tome da **europski zeleni plan postane pokretač otvaranja radnih mjesta.** Ostvarivanje postojećih klimatskih i energetske ciljeve do 2030. može uvećati BDP za 1 % i stvoriti gotovo milijun novih zelenih radnih mjesta. Ulaganja u **gospodarstvo s izraženijom kružnom dimenzijom** mogla bi do 2030. otvoriti najmanje 700 000 novih radnih mjesta i pomoći EU-u da smanji ovisnost o vanjskim dobavljačima i bude otporniji na poremećaje u globalnoj opskrbi.

Uz to što će pružiti dugoročnu sigurnost, zeleni oporavak mora pomoći i brzom pokretanju europskoga gospodarstva na lokalnoj razini. Predstojeći **val obnove** bit će usmjeren na otvaranje radnih mjesta u građevinarstvu, obnovi i drugim radno intenzivnim industrijama. Regulatornom i financijskom potporom, kao što je **udvostručeni programski dio namijenjen održivoj infrastrukturi iz fonda InvestEU,** nastojat će se barem udvostručiti godišnja stopa obnove postojećeg fonda zgrada. Države članice moći će se u tu svrhu koristiti sredstvima iz mehanizma za oporavak i otpornost, u skladu s utvrđenim prioritetima u okviru europskog semestra ili nacionalnih energetske i klimatske planova. Time će se uštedjeti na računima za energiju, osigurati zdraviji životni uvjeti i smanjiti energetska siromaštvo.

Komisija će se ujedno usredotočiti i na **poticanje ulaganja u čiste tehnologije i lance vrijednosti,** posebno dodatnim sredstvima za program Obzor Europa. Iz novog instrumenta za strateška ulaganja ulagat će se u tehnologije ključne za tranziciju na čistu energiju, kao što su tehnologije obnovljivih izvora energije i skladištenja energije, čisti vodik, baterije, hvatanje i skladištenje ugljika te održiva energetska infrastruktura. Rad Europskog saveza za baterije bit će ubrzan, a zahvaljujući novoj **strategiji i savezu za čisti vodik** usmjerit će se i koordinirati brzo povećanje proizvodnje i uporabe čistog vodika u Europi. Komisija će iznijeti i prijedloge za povećanje uporabe energije iz obnovljivih izvora na moru i za bolju integraciju energetske sustava.

Kriza je također ukazala na važnost prometa jer prekidi svih vrsta prijevoza i logističkih ruta utječu na naše lance vrijednosti i gospodarstva. Kako bi se pridonijelo otvaranju novih radnih mjesta, naglasak će biti i na ubrzanju proizvodnje i uvođenja **održivih vozila i plovila te alternativnih goriva.** Iz Instrumenta za povezivanje Europe, fonda InvestEU i drugih fondova financirat će se postavljanje **milijun stanica za punjenje,** a gradovima i poduzećima pomoći će se u nabavi novih čistih vozila, izgradnji održive prometne infrastrukture te omogućivanju prelaska na čistu gradsku mobilnost. Javna ulaganja za ponovno pokretanje oporavka prometnog sektora trebala bi se temeljiti na obvezi industrije za ulaganje u čišću i održiviju mobilnost.

Zaštita i obnova biološke raznolikosti i prirodnih ekosustava neophodne su za jačanje naše otpornosti i sprečavanje pojave i širenja budućih epidemija. Zbog toga su nedavno donesena **Strategija EU-a za biološku raznolikost do 2030.** i predstojeća strategija EU-a za šume još važnije. U novoj inicijativi za prirodni kapital i kružno gospodarstvo u okviru fonda InvestEU mobilizirat će se najmanje 10 milijardi EUR tijekom sljedećih 10 godina.

Zajedničkom poljoprivrednom politikom i strategijom „od polja do stola” **pružit će se potpora našim poljoprivrednicima i poljoprivrednom sektoru** da nas nastave opskrbljivati pristupačnom, hranjivom, sigurnom i održivom hranom koja nam je potrebna, a istodobno će se jačati naši opskrbeni lanci i rješavati pitanja koja je kriza iznijela na vidjelo. S obzirom na ključnu ulogu poljoprivrednika i ruralnih područja u zelenoj tranziciji, Komisija danas predlaže povećanje proračuna **Europskog poljoprivrednog fonda za ruralni razvoj** za 15 milijardi EUR.

Ljudi, regije i sektori koji su bili najjače pogođeni krizom morat će uvesti i najviše promjena. Zbog toga Komisija danas predlaže da se za **Fond za pravednu tranziciju** osigura još 32,5 milijardi EUR. Ta će se sredstva upotrijebiti za ublažavanje socioekonomskih posljedica tranzicije, primjerice za prekvalifikaciju, za pružanje pomoći malim i srednjim poduzećima da stvore nove gospodarske prilike te za ulaganja u prelazak na čistu energiju. Komisija predlaže i uspostavu novog instrumenta za kreditiranje javnog sektora kao trećeg stupa mehanizma za pravednu tranziciju. Za to će se u proračunu EU-a izdvojiti 1,5 milijardi EUR, a Europska investicijska banka osigurat će 10 milijardi EUR zajmova.

4.2 Bolje povezano i sve više digitalno jedinstveno tržište

Pandemija i posljedice koje ona ostavlja u našim životima i gospodarstvu naglasile su važnost digitalizacije u svim područjima gospodarstva i društva EU-a. Zahvaljujući novim tehnologijama naša poduzeća i javne službe i dalje posluju, a trgovina nastavlja teći. Pomogle su nam da ostanemo povezani, da radimo na daljinu i omogućimo učenje naše djece.

One će dugoročno vjerojatno potaknuti trajne i strukturne promjene u društvenom i gospodarskom životu: više rada na daljinu, e-učenja, e-trgovine, e-uprave. Ističe se potencijal razvoja općeprihvaćene elektroničke osobne iskaznice (**javni elektronički identitet**) kako bi se omogućio jednostavan, pouzdan i zaštićen pristup prekograničnim digitalnim javnim uslugama.

Četiri elementa, kojima će se potaknuti konkurentne inovacije i osigurati veći izbor korisnicima, **bit će ključna za digitalni oporavak**.

Prvo, trebat ćemo **ulagati u širu i bolju povezanost**. Brzo uvođenje tehnologije 5G utjecat će na cijelo digitalno društvo i povećati stratešku autonomiju Europe. Time će se poduprijeti šira nastojanja da se izgradi infrastruktura koja može izdržati nove i buduće procese i aplikacije. Osigurat će se i širokopojasna povezanost potrebna za zdravstvo, obrazovanje, prijevoz, logistiku i medije koji su nužni za našu otpornost, konkurentnost i gospodarski oporavak.

Drugo, trebat će nam **izraženija industrijska i tehnološka prisutnost** u strateškim dijelovima digitalnog lanca opskrbe. Osim važnosti povezanosti i digitalne tehnologije, do izražaja je došla i važnost sigurnosti tehnologije. Time se ponovno potvrđuje potreba da Europa bude tehnološki suverena gdje je to bitno, kao i da se nastave otvorena trgovina i protok inovacija.

U skladu s tim ulaganje u oporavak usmjerit će se na **strateške digitalne kapacitete i sposobnosti**, uključujući umjetnu inteligenciju, kibersigurnost, zaštićenu komunikaciju,

podatkovnu infrastrukturu i infrastrukturu u oblaku, mreže 5G i 6G, superračunala, kvantno računalstvo i lance blokova. To će biti prioritet u okviru mehanizma za oporavak i otpornost, fonda InvestEU i instrumenta za strateška ulaganja. U smjernicama za ulaganja iz novog instrumenta za potporu solventnosti također će se uzeti u obzir potreba za davanjem prednosti digitalnim ulaganjima. Pomoći će i u premošćivanju digitalnih razlika u Europi, koje je kriza dodatno istaknula.

Treće, moramo izgraditi **stvarno podatkovno gospodarstvo** kao pokretač inovacija i otvaranja radnih mjesta. Podaci poduzećima nude mogućnosti za razvoj proizvoda i usluga. Kako bismo to što bolje iskoristili, potrebni su nam **zajednički europski podatkovni prostori u ključnim sektorima i područjima**, što uključuje potporu europskoj industriji, provedbu europskog zelenog plana, zdravlje, mobilnost i javnu upravu.

Da bi se to ostvarilo, Komisija će predstaviti zakonodavne mjere o **razmjeni podataka i upravljanju njima** kako bi pomogla u uspostavi odgovarajućih struktura za razmjenu podataka među državama članicama i sektorima, u uklanjanju prepreka digitalnoj trgovini i pripremi Europe da bude konkurentna u svjetskom gospodarstvu 21. stoljeća. Time će se olakšati uspostava zajedničkih podatkovnih prostora i ojačati upravljanje u pitanjima kao što su prenosivost podataka ili pristup podacima. Sljedeći je korak **Akt o podacima** u kojem će se utvrditi uvjeti za bolji pristup industrijskim podacima i nadzor nad njima. Komisija će predložiti i da se visokovrijedni skupovi podataka vlada stave na raspolaganje za opće dobro omogućivanjem otvorenijeg pristupa za potrebe istraživanja, inovacija te malih i srednjih poduzeća.

Četvrti element je potreba za **pravednijim i jednostavnijim poslovnim okruženjem**. Dugotrajno ograničenje kretanja povećalo je kupnju i ostale poslovne modele na internetu. Taj će se trend još više ubrzati u nadolazećim mjesecima i godinama jer će još više poduzeća prijeći na digitalno poslovanje. Međutim, internetom trenutačno dominira niz velikih platformi. Taj njihov položaj i bolji pristup ključnim podatkovnim resursima utječe na sposobnost manjih europskih poduzeća da pokrenu ili prošire poslovanje i u najvećoj mogućoj mjeri iskoriste jedinstveno tržište.

Ta se pitanja moraju riješiti ako Europa želi maksimalno iskoristiti digitalni oporavak. Zato je jedan od ciljeva novog **Akta o digitalnim uslugama** stvaranje boljeg pravnog okvira za digitalne usluge, s jasnim pravilima za internetske platforme. On će učinkovitije zaštititi potrošače na internetu, spriječiti zlouporabu tržišne moći platformi i osigurati pravedno tržište s jednakim mogućnostima za manja poduzeća.

Prioritet mora biti i da se poduzećima, posebno malim i srednjim, smanji administrativno opterećenje i olakša upotreba digitalnih alata kao što je e-potpis. Potrebna im je potpora za lakši pristup podacima i smanjenje birokracije s pomoću digitalnih rješenja, primjerice za ugovore. Trebalo bi poticati upotrebu jedinstvenih kontaktnih točaka i pojednostavnjenje internetskih upravnih postupaka.

Prioritet će biti digitalizacija javne nabave, među ostalim razvojem **nacionalnih sustava i platformi za e-nabavu**. To će se temeljiti na potpunoj provedbi paketa o pravu trgovačkih društava radi olakšavanja digitalizacije i mobilnosti poduzeća te uvođenju jedinstvenog digitalnog pristupnika.

Posljednjih tjedana svjedočimo i nezabilježenom porastu zlonamjernih napada iz više izvora, pri čemu se poremećaje prouzročene pandemijom pokušava iskoristiti u kriminalne ili geopolitičke svrhe. Ako se unaprijede digitalne kompetencije tijela kaznenog progona, ona će moći djelotvornije zaštititi građane. Digitalizacija pravosudnih sustava može poboljšati pristup pravosuđu i funkcioniranje poslovnog okruženja.

U novoj **strategiji za kibersigurnost** razmotrit će se načini jačanja suradnje, znanja i kapaciteta na razini EU-a. Ta će strategija olakšati Europi da ojača svoje industrijske kapacitete i partnerstva te potaknuti pokretanje malih i srednjih poduzeća u tom području. Uz to će se provesti revizija Direktive o sigurnosti mrežnih i informacijskih sustava i predstaviti prijedlog dodatnih mjera za zaštitu kritične infrastrukture. To će, zajedno s neprekidnim unaprjeđivanjem kibersigurnosti u okviru sigurnosne unije, ojačati kapacitete u državama članicama i opću kibersigurnost EU-a.

4.3. Pravedan i uključiv oporavak

Ova kriza je ljudska tragedija. Europa mora učiniti sve što je potrebno kako bi osigurala da ono što je počelo kao pandemija, a zatim preraslo u izvanrednu gospodarsku situaciju, ne postane posvemašnja društvena kriza. Milijuni ljudi u cijelom EU-u ostali su bez posla ili su uključeni u programe rada sa skraćenim radnim vremenom, a još bi milijuni mogli biti ugroženi s obzirom na visoku razinu nesigurnosti.

Pomoć **ljudima da zadrže radno mjesto** i otvaranje novih radnih mjesta bit će temelj naših mjera. Kratkoročno, novim instrumentom za privremenu potporu radi smanjenja rizika od nezaposlenosti u izvanrednoj situaciji (**SURE**) osigurat će se 100 milijardi EUR kako bi se radnicima pomoglo da nastave primati plaće, a poduzećima da nastave poslovati i zadrže osoblje. Komisija će izraditi svoj budući prijedlog trajnog instrumenta na toj osnovi, kao i na temelju iskustava iz primjene novih programa rada sa skraćenim radnim vremenom u brojnim državama članicama.

Novi **instrument za potporu solventnosti** olakšat će poduzećima da ostanu otvorena, a radnicima da zadrže radna mjesta. Novi paneuropski jamstveni fond Europske investicijske banke moći će poduprijeti MSP-ove koji zapošljavaju oko dvije trećine radnika u EU-u. Regije koje su najviše pogođene krizom imat će pristup brzom i fleksibilnoj potpori u okviru nove inicijative REACT-EU. Srednjoročno i dugoročno će se zahvaljujući nastojanjima da se obnovi potpuno funkcionalno jedinstveno tržište, kao i ulaganjima putem instrumenta Next Generation EU, otvoriti nova radna mjesta u svim područjima gospodarstva, posebno u okviru zelene i digitalne tranzicije.

Sve navedeno ukazuje na potrebu za pravednim i uključivim oporavkom. Pri tome je nužno otklanjati razlike i nejednakosti koje su ili postale vidljive ili su se pogoršale tijekom krize te promicati teritorijalnu koheziju. Početna je točka **solidarnost: među ljudima, generacijama, regijama i zemljama**. Ona će se morati ostvarivati u bliskoj suradnji sa socijalnim partnerima, civilnim društvom i drugim dionicima. Naš putokaz za postizanje tog cilja i dalje će biti **europski stup socijalnih prava**.

EU će osigurati da **jednakost bude temelj oporavka**. Prosperitetna i socijalna Europa ovisi o svima nama, bez obzira na spol, rasno ili etničko podrijetlo, vjeru ili uvjerenje, invaliditet, dob ili spolnu orijentaciju. To je još važnije u krizi koja je nerazmjerno jače utjecala na brojne društvene skupine.

Za oporavak je ključno da svi radnici u EU-u mogu zarađivati dovoljno za dostojan život. Ako se odredi primjerena razina za **minimalne plaće**, ugroženi radnici lakše štede u dobrim vremenima, a u lošima snose manji gubitak prihoda. S obzirom na to da su žene prekomjerno zastupljene i nedovoljno plaćene na brojnim najizloženijim radnim mjestima, još je važnije ukloniti razlike u plaćama žena i muškaraca, među ostalim **obvezujućim mjerama za transparentnost plaća**.

Pojačanom **potporom za zapošljavanje mladih** pomoći će se mladima da se zaposle, osposobljavaju ili obrazuju, a snažna **socijalna ekonomija** može pružiti jedinstvene mogućnosti kako bi se najugroženijima pomoglo da se vrate na tržište rada.

Virus je usto bio posebno problematičan za starije osobe koje su njime najteže pogođene i najosamljenije u svojim domovima. Komisija će u budućem radu na problematici starenja i osoba s invaliditetom uzeti u obzir iskustvo i pouke iz ove krize. S druge strane, moramo ublažiti utjecaj krize na djecu. Komisija će 2021. predložiti **europsko jamstvo za djecu** kako bi se pristup osnovnim uslugama kao što su zdravstvo i obrazovanje osigurao svakom djetetu.

Svi će imati koristi od oporavka Europe i svatko mora doprinijeti njegovu ostvarenju. Kako bi se osiguralo da solidarnost i pravednost budu temelj oporavka, Komisija će intenzivirati **borbu protiv poreznih prijevara** i drugih nepoštenih praksi. To će pomoći državama članicama da prikupe porezne prihode koji su im potrebni za odgovor na najvažnije izazove trenutačne krize. **Zajedničkom konsolidiranom osnovicom poreza na dobit** poduzećima bi se osigurala jedinstvena pravila za izračun njihove osnovice poreza na dobit u Europskoj uniji. Porezna pojednostavnjenja mogu poboljšati poslovno okruženje i pridonijeti gospodarskom rastu.

Kriza je test za naše sustave socijalne zaštite te je stoga potrebno ulagati u područja za koja se ispostavilo da tom zaštitom nisu dovoljno pokrivena, na primjer samozaposlene osobe. To se posebno odnosi na **radnike na platformama** koji su u mnogim slučajevima ostali izvan područja primjene radnog zakonodavstva EU-a te im se stoga moraju osigurati pravedni radni uvjeti i odgovarajuća socijalna zaštita.

U trenutku kad Europa kreće na put prema oporavku te zelenijem, digitalnom i otpornijem gospodarstvu i društvu, poboljšanje i prilagodba vještina, znanja i kompetencija postaju još važniji. Kriza je pokazala i koliko su digitalne vještine bitne za djecu, učenike, nastavnike, predavače te za komunikaciju i rad svih nas. Komisija će predstaviti **Program vještina za Europu i ažurirani akcijski plan za digitalno obrazovanje**.

Ograničenje kretanja također se pokazalo kao vrijeme straha i patnje za žrtve nasilja u obitelji i zlostavljanja u našem društvu, s dokazanim znatnim porastom broja slučajeva. EU će učiniti sve u svojoj moći kako bi suzbio rodno uvjetovano nasilje, pružio potporu i zaštitu žrtvama te počinitelje privedo pravdi zbog nasilnog ponašanja. U okviru **strategije za prava žrtava** osobito će se uzeti u obzor posebne potrebe žrtava rodno uvjetovanog nasilja.

5. IZGRADNJA OTPORNIJE UNIJE I JEDINSTVENOG TRŽIŠTA

Pandemija je ponovno ukazala na **međuvisnost naših gospodarstava** i važnost potpuno funkcionalnog jedinstvenog tržišta. Države članice već gotovo trideset godina uživaju u pogodnostima jedinstvenog tržišta, a neke od njih više od 70 % izvoza ostvaruju trgovinom unutar EU-a. Naši industrijski ekosustavi sve su integriraniji i povezani. Istraživanja, inženjerski poslovi, proizvodnja, montaža i servisiranje često se provode u različitim dijelovima Europe, što poduzećima omogućuje veću konkurentnost i usmjerenost na ono u čemu su najbolja. Upravo će to biti potrebno za oporavak Europe.

Kriza se isto tako negativno odrazila na određene aspekte proizvodnje i glavne lance opskrbe. Poremećaji u proizvodnji i pad potražnje u jednoj državi članici znatno će utjecati na druge države članice. Ako se ne uklone, mogli bi dovesti do zatvaranja poduzeća i gubitka radnih mjesta te će u konačnici ugroziti našu konkurentnost i brzinu oporavka u drugim državama članicama. **S obzirom na razmjere i prirodu tog izazova, rješenje se može dati samo na razini cijele Europe.**

Za početak treba **ponovno osigurati pravilno funkcioniranje jedinstvenog tržišta**. Pandemija je uvelike utjecala na tri od četiri slobode: ljudi, robe i usluga. Nakon početnih problema poduzete su odlučne mjere kako bi se osiguralo slobodno kretanje robe i proizvoda i tako pomoglo da trgovine ostanu otvorene, a mnoge tvornice nastave s radom. Slobodno kretanje ljudi bilo je preduvjet da se omogući prijevoz i dostupnost sezonskih i drugih radnika za održavanje lanaca opskrbe.

Te su mjere pridonijele održavanju osnovnog kontinuiteta poslovanja, ali za oporavak će biti potrebno ponovno uspostaviti sve četiri slobode. I dalje moramo smanjivati regulatorno opterećenje, pojednostavnjivati pravila unutarnjeg tržišta i pobrinuti se za njihovu potpunu primjenu i provedbu. Nova **radna skupina za provedbu jedinstvenog tržišta** imat će važnu ulogu u utvrđivanju i uklanjanju prepreka koje nastaju zbog nepravilne primjene ili provedbe. Osigurat će potpunu provedbu Akcijskog plana za provedbu jedinstvenog tržišta, donesenog u ožujku.

Kako bi se zadržali jednaki uvjeti i osiguralo funkcioniranje jedinstvenog tržišta, Komisija predlaže novi mehanizam, **Instrument za potporu solventnosti**, kojim bi se pružila potpora stabilnim poduzećima koja su sad ugrožena zbog gospodarskog zastoja. Poduzećima je potreban jednostavniji i brži pristup financiranju, stoga je važno **dovršiti uniju tržišta kapitala i bankovnu uniju**, glavne elemente za produbljivanje ekonomske i monetarne unije. Tako će se osigurati gospodarska i financijska stabilnost tijekom oporavka te povećati naša otpornost na buduće šokove. Komisija će donijeti i zaključke o preispitivanju gospodarskog upravljanja nakon krize.

Kriza je bila test i za **okvir EU-a za tržišno natjecanje**, koji je brzo prilagođen, posebice kako bi se omogućila neophodna državna potpora. No, važno je da te privremene fleksibilnosti ne prouzroče dugoročnu fragmentaciju jedinstvenog tržišta. EU-ova politika tržišnog natjecanja ključna je za osiguravanje jednakih uvjeta u današnjem gospodarstvu, poticanje inovacija i pružanje većeg izbora potrošačima. Ona je najbolji poticaj našim poduzećima i omogućuje im da ostanu konkurentna na globalnoj razini. Budući da Europa počinje s oporavkom i ubrzava paralelne tranzicije, moramo osigurati

da pravila tržišnog natjecanja odgovaraju prilikama u svijetu. Kako bi to postigla, Komisija trenutačno preispituje okvir EU-a za tržišno natjecanje.

Kriza je ujedno razotkrila niz slabih točaka i znatno povećanje određenih zločina, primjerice kiberkriminaliteta. To ukazuje na potrebu za jačanjem **sigurnosne unije EU-a**. U okviru strategije EU-a za sigurnosnu uniju rješavat će se ta pitanja na temelju rada za postizanje sigurnog unutarnjeg tržišta i društva.

Kriza je znatno opteretila i sustave azila država članica i otežala upravljanje granicama u Europskoj uniji. Novim **paktom o migracijama i azilu** nastojat će se povećati učinkovitost, pravednost i fleksibilnost EU-ova upravljanja azilom, migracijama i granicama kako bi se moglo reagirati na krize.

5.1. Otvorena strateška autonomija i pouzdani lanci vrijednosti

Kriza je otkrila i niz područja u kojima Europa mora postati otpornija radi bolje prevencije, pripravnosti i zaštite od budućih šokova. Uvijek ćemo se zalagati za otvorenu i poštenu trgovinu, ali moramo biti svjesni da je potrebno smanjiti ovisnost i poboljšati sigurnost opskrbe, posebno kad je riječ o farmaceutskim sastojcima ili sirovinama.

Kako bi se to postiglo, Europa se mora usmjeriti na povećanje svoje strateške autonomije, gospodarske sigurnosti i potencijala za otvaranje radnih mjesta. Komisija predlaže novi **instrument za strateška ulaganja** kao potporu prekograničnim ulaganjima za jačanje i izgradnju europskih strateških lanaca vrijednosti. On će učvrstiti vodeći položaj europske industrije i poduzeća u brojnim važnim ekosustavima, posebice onima povezanim s paralelnom zelenom i digitalnom tranzicijom. Time će se ojačati jedinstveno tržište, poduprijeti nova industrijska strategija EU-a⁴ i pridonijeti gospodarstvu s izraženijom kružnom dimenzijom.

Novom **farmaceutskom strategijom** rješavat će se pitanje rizika koji su otkriveni tijekom krize i koji utječu na stratešku autonomiju Europe te će se poduprijeti izgradnja dodatnih farmaceutskih proizvodnih kapaciteta u Europi.

Postoji opasnost da se oslanjanje na dostupna fosilna goriva prelaskom na klimatsku neutralnost zamijeni oslanjanjem na druge, neenergetske sirovine, za koje svjetska konkurencija postaje sve intenzivnija. Sprečavanje nastanka otpada, poticanje recikliranja i povećanje upotrebe sekundarnih sirovina pridonijet će smanjenju te ovisnosti. Zahvaljujući novim ulaganjima u recikliranje strateške sekundarne sirovine bit će dostupnije. U novom **akcijskom planu za ključne sirovine** razmotrit će se i načini održivog jačanja važnih tržišta e-mobilnosti, baterija, obnovljivih izvora energije, farmaceutskih proizvoda, aeronautike, obrane i digitalnih aplikacija. Tome će pomoći potpuna provedba **akcijskog plana za kružno gospodarstvo**.

Globalna trgovina i njezini integrirani lanci vrijednosti i dalje će biti temeljni pokretač rasta i neophodni za oporavak Europe. S obzirom na to, Europa će primjenjivati model **otvorene strateške autonomije**. To će podrazumijevati oblikovanje novog sustava

⁴ COM(2020) 102.

globalnoga gospodarskog upravljanja i razvoj obostrano korisnih bilateralnih odnosa uz istovremenu zaštitu od nepoštenih praksi i zlouporabe. To će nam pomoći i u diversifikaciji i jačanju globalnih lanaca opskrbe kako bismo se zaštitili od budućih kriza te u jačanju međunarodne uloge eura. S obzirom na to, EU će provesti **reviziju trgovinske politike** kako bi se osigurao stalan protok robe i usluga diljem svijeta i reformirala Svjetska trgovinska organizacija.

EU istovremeno treba putem **ojačanog mehanizma za provjeru izravnih stranih ulaganja** zaštititi svoju stratešku imovinu, infrastrukturu i tehnologije od izravnih stranih ulaganja koja bi mogla ugroziti sigurnost ili javni poredak u EU-u. Državne subvencije iz trećih zemalja u trenutačnoj krizi mogu povećati razlike u uvjetima na jedinstvenom tržištu. O tome će biti riječi u predstojećoj Bijeloj knjizi Komisije o instrumentu za inozemne subvencije. Brz dogovor o predloženom instrumentu za međunarodnu nabavu također će biti nužan kako bi EU sa svojim partnerima mogao bolje pregovarati o reciprocitetu i otvaranju tržišta.

Ako zemlje diljem svijeta i dalje budu imale različite razine ambicija u pogledu klime, Komisija će 2021. radi smanjenja rizika od istjecanja ugljika predložiti **mehanizam za graničnu prilagodbu emisija ugljika**, u potpunosti usklađen s pravilima WTO-a. To bi bila nova vrsta vlastitih sredstava za proračun EU-a, čime bi se pomoglo da se u budućnosti vrate sredstva prikupljena za instrument Next Generation EU.

5.2. Bolja koordinacija u području javnog zdravlja i bolje upravljanje krizama

U javnozdravstvenoj krizi s kojom se Unija trenutačno suočava pokazale su se snaga, vještina i hrabrost europskih zdravstvenih djelatnika. Međutim, naši sustavi javnog zdravstva, koji su i dalje među najboljima i najpristupačnijima na svijetu, nalaze se pod velikim pritiskom. I koordinacija među državama članicama u zdravstvenim pitanjima stavljena je na test neposredno nakon početka krize.

Imajući to na umu te radi bolje zajedničke pripravnosti za buduće zdravstvene krize, Komisija će predložiti **povećanje ovlasti Europske agencije za lijekove** u praćenju proizvodnje i opskrbe osnovnim lijekovima u EU-u kako bi se izbjegle nestašice. Dat će i **veću ulogu Europskom centru za sprečavanje i kontrolu bolesti (ECDC)** u koordinaciji nadzora, pripravnosti i odgovora na zdravstvene krize.

Trebalo bi i ojačati i regulatorni okvir EU-a u području zdravstva te povećati uporabu zajedničkih javnih nabava za zdravstvene potrepštine. Tako bi se izvukle pouke iz krize, počevši s hitnom nabavom cjepiva. Predložiti ćemo i stvaranje **europskog prostora za zdravstvene podatke** radi promicanja razmjene zdravstvenih podataka i podupiranja istraživanja uz potpuno poštovanje zaštite podataka.

Otpornijim zdravstvenim sustavima potrebna su odgovarajuća ulaganja i financijska potpora u skladu s njihovom vodećom ulogom. Komisija danas predlaže samostalni **program EU4Health** za potporu državama članicama i EU-u u izgradnji kapaciteta i pripravnosti za buduće zdravstvene krize. Taj će program pomoći da se razradi dugoročna vizija za uspješne i otporne sustave javnog zdravstva, posebno ulaganjem u prevenciju i nadzor bolesti te poboljšanjem pristupa zdravstvenoj skrbi, dijagnostici i liječenju.

Istraživanja i inovacije bit će ključni za širenje znanja o bolestima, liječenju i cjepivima te jačanje naše autonomije i vodećeg položaja u lancima vrijednosti. S obzirom na to, Komisija predlaže jačanje programa **Obzor Europa** u okviru sljedećeg dugoročnog proračuna kako bi se poduprla istraživanja i inovacije u području zdravlja, proširila klinička ispitivanja, poboljšao pristup istraživačkoj infrastrukturi i pomoglo da utemeljene znanstvene spoznaje budu u središtu postupka oblikovanja politika.

Trenutačna kriza istaknula je i potrebu za **koordinacijom i odgovorom na krizu na europskoj razini**. Iako se koordinacija među državama članicama nakon slabog početka ubrzo poboljšala, potrebno je vidjeti što tu možemo naučiti. To znači da je ubuduće potrebno osigurati bolju pripravnost za krize i bolje upravljanje krizom.

Komisija danas predlaže **jačanje sustava rescEU** kako bi se izgradili trajni kapaciteti za odgovor na sve vrste izvanrednih situacija. Tako će se povećati njegov kapacitet za ulaganje u infrastrukturu za odgovor na hitne situacije, prijevozni kapacitet i timove za hitnu potporu. U okviru tog sustava stvorit će se pričuve nužne opreme na razini EU-a koje će se moći mobilizirati u slučaju izvanrednih situacija velikih razmjera.

Uočena je i potreba za brzim, fleksibilnim i koordiniranim odgovorom EU-a na krize. S obzirom na to, Komisija predlaže jačanje svojih alata za hitne slučajeve i povećanje njihove fleksibilnosti kako bi se resursi po potrebi mogli raspoređivati brzo i u odgovarajućim razmjerima. To uključuje Europski fond solidarnosti i Europski fond za prilagodbu globalizaciji. Znatno će se povećati i **pričuva za solidarnost i pomoć u nuždi** kako bi se omogućio brz odgovor na krize unutar i izvan EU-a.

6. OPORAVAK KOJI SE TEMELJI NA VRIJEDNOSTIMA EU-A I TEMELJNIM PRAVIMA

Trenutačna kriza stavlja europski način života na kušnju. Neke od naših sloboda ograničene su kako bi se spasili životi. Mnogi ključni elementi na kojima počiva naše društvo privremeno su obustavljeni, a morali smo dokazati i svoju demokratsku otpornost. Međutim, Europa nikad ne smije u pitanje dovesti svoje vrijednosti. **Nužno je da se tijekom oporavka poštuju temeljna prava i vladavina prava.**

Suočene s krizom, sve su države članice morale donijeti hitne mjere. Komisija je od samog početka jasno dala do znanja da hitne mjere obvezno moraju biti proporcionalne, vremenski ograničene i jasno usmjerene. Sve takve mjere moraju biti podložne redovitom nadzoru i sva se prava moraju u potpunosti poštovati.

Kriza je razotkrila i niz slabih točaka u području vladavine prava: od pritiska na pravosudne sustave do nejednakih kapaciteta za učinkovite institucijske sustave provjere i ravnoteže. Mediji i civilno društvo suočili su se s novim preprekama svojem sudjelovanju u demokratskoj raspravi. Sve će se to detaljnije razmotriti u Komisijinu **godišnjem izvješću o vladavini prava** u svim državama članicama. Komisijin prijedlog uredbe **o zaštiti proračuna EU-a od općih nedostataka u pogledu vladavine prava** također će biti važan.

Kriza je ukazala i na prijetnje našoj demokraciji. Sa sobom je donijela novu „infodemiju” – pojavu onih koji žele manipulirati javnim prostorom i širiti lažne poruke, propagandu i govor mržnje. Komisija poštuje slobodu izražavanja i podržava medije, no uhvatit će se ukoštac s najproblematičnijim slučajevima dezinformiranja u vezi s

pandemijom te će na temelju **akcijskog plana za europsku demokraciju** izvući pouke i graditi otpornost za budućnost.

Sve to ukazuje na još veću potrebu jačanja i njegovanja naše demokracije, za što ponajprije treba građanima omogućiti da u većoj mjeri utječu na svoju budućnost. Na **konferenciji o budućnosti Europe** građani bi trebali imati vodeću i aktivnu ulogu u utvrđivanju naših prioriteta i razine ambicije u izgradnji otpornije, održivije i pravednije Europe.

7. SNAŽNIJA EUROPA U SVIJETU

Pandemija i gospodarska kriza presudno će utjecati na način interakcije svjetskih sila i partnera. Opasnost od erozije i fragmentacije globalnog poretka znatno se povećala. Istovremeno je virus koji ne poznaje granice stvorio poteškoće koje utječu na sve i pokazao koliko nam je hitno potreban snažniji multilateralizam i međunarodni poredak utemeljen na pravilima. **Za globalne je izazove više nego ikad prije potrebna međunarodna suradnja i zajednička rješenja.**

Međusobne veze potrebno je stalno održavati kako bismo se mogli prilagođavati novim okolnostima i suočavati se s velikim preokretima 21. stoljeća. Zemlje svijeta ne smiju ući u utrku za napretkom nauštrb drugih, već bi se trebale usmjeriti na ono što mogu postići zajedno u raznim područjima, od sigurnosti do klime i okoliša, od borbe protiv nejednakosti do jačanja međunarodne trgovine i međunarodnih institucija.

EU predvodi globalni odgovor i blisko surađuje s Ujedinjenim narodima (uključujući Svjetsku zdravstvenu organizaciju i Međunarodnu organizaciju rada), skupinama G20 i G7, Međunarodnim monetarnim fondom i Svjetskom bankom. U tom će kontekstu EU i njegove države članice morati iskoristiti svoju zajedničku snagu na globalnoj razini.

Komisija je u skladu s time bila domaćin konferencije kojoj je cilj bio da se prikupi 7,5 milijardi EUR za razvoj cjepiva, lijekova i alata kao globalnog zajedničkog dobra. **Svako buduće cjepivo mora se proizvoditi u cijelom svijetu i za cijeli svijet te mora biti cjenovno pristupačno i dostupno svima.**

Dugoročno gledano, EU će se uspješno oporaviti samo ako se oporave i naši partneri diljem svijeta, stoga je ulaganje u održiv globalni oporavak u interesu EU-a. Za to će biti potreban kolektivan i koordiniran odgovor koji će se temeljiti na međunarodnoj solidarnosti, otvorenosti i vodstvu. Kao vodeća gospodarska sila i najveći svjetski donator međunarodne pomoći, EU će uvijek biti otvoren i spreman poduprijeti svoje partnere. Na primjer, **Tim Europa** mobilizirao je više od 23 milijarde EUR za potporu partnerskim zemljama i međunarodnim organizacijama u suočavanju s humanitarnim, zdravstvenim, socijalnim i gospodarskim posljedicama krize.

EU je tijekom krize pružao potporu svojim partnerima i susjedima i spreman je angažirati se još više. Kako bi se to postiglo, Komisija danas predlaže **jačanje Instrumenta za susjedstvo, razvoj i međunarodnu suradnju**, s ukupnim sredstvima od 86 milijardi EUR. Zahvaljujući ojačanom instrumentu za humanitarnu pomoć Europa će moći pokazati konkretnu solidarnost s onima kojima je pomoć najpotrebnija. Kao potporu našim partnerima na zapadnom Balkanu Komisija predlaže povećanje pretpristupne pomoći na 12,9 milijardi EUR.

Budući da se geostrateške napetosti zbog krize dodatno povećavaju, Europljani moraju preuzeti veću odgovornost za svoju sigurnost. U suradnji sa svojim partnerima EU mora dodatno ojačati svoju ulogu u omogućivanju sigurnosti i stabilnosti u svjetskom poretku. Zato će i dalje podržavati multilateralizam i učinkovitije promicati svoje gospodarske i strateške interese. Također mora ojačati svoju tehnološku autonomiju i poboljšati suradnju u razvoju obrambenih sposobnosti.

8. ZAKLJUČAK – EUROPA NA DJELU

Došao je trenutak da se Europa iskaže. Naša spremnost na djelovanje mora odgovarati izazovima s kojima se suočavamo. Same mjere na nacionalnoj razini neće biti dovoljne. Europa ima jedinstvenu mogućnost ulaganja u zajednički oporavak i bolju budućnost za sljedeće generacije.

To je glavna zadaća ove generacije. Ulaganja putem instrumenta Next Generation EU pomoći će u pokretanju gospodarstava te će već danas omogućiti potporu radnicima, poduzećima i regijama. Bit će to ulaganja u budućnost i otpornost kako bismo bili jači i napredniji nego prije. Ubrzat ćemo paralelnu zelenu i digitalnu tranziciju te osigurati da oporavak bude usmjeren na ljude.

Europska komisija poziva Europsko vijeće i suzakonodavce da brzo razmotre ove prijedloge kako bi se u Europskom vijeću postigao politički dogovor. Ranom odlukom omogućit će se da sredstva budu odmah dostupna i da se dodijele za područja u kojima su najpotrebnija.

Komisija će zatim blisko surađivati s Europskim parlamentom i Vijećem radi dogovora o budućem dugoročnom okviru i popratnim sektorskim programima. Dovrši li se taj postupak početkom jeseni, već od 1. siječnja 2021. mogli bismo imati novi dugoročni proračun kao pokretač oporavka Europe.

Oporavak Europe i izgradnja bolje budućnosti za sljedeću generaciju neće biti jednostavni i ne mogu se postići samostalno: bit će potrebna politička volja i hrabrost te sudjelovanje cijelog društva. **Na tome počiva naša zajednička budućnost.**